№ 17. Rok 1849.

Wychodzi codziennie prócz Niedzieli i świąt uroczystych. Prenumerata przyjmuje się w Księgarni St. Gieszkowskiego przy ul. Grodzkiej Nr. 117

Wtorek 23 Stycznia.

Kwartalna przedpłata na Gazetę Krakowską wynosi ZłR. 4 — Miesięczna Złp. 6. — Prenumeratę przyjmują wszystkie Urzęda Pocztowe.

GAZETA KRAKOWSKA.

Obserwacye Meteorologiczne.

Miesiąc dzień godzina		Stan Barometru do 0° R. zredukowany w miarze Paryzkiej	Stopień ciepła podług Reaumura	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska nadpowietrzne i różne uwagi
	6	27" 8, 31	—0, 5	1, 94	Zachodni słaby	Pogoda	
22	2	6, 34	+4, 9	1, 85	ZPł. Zachodni „	„	
	10	5, 47	+2, 8	2, 05	ZPł Zachodni średni	Pochmurno	

Redaktor główny: *Władysław Izycki.*

TREŚĆ

O ustawie Gminnéj.

Jednostką pierworodną w Narodzie jast Gromada, to jest, skupiona liczba rodzin, których wspólność osiadłości i stosunki codziennego życia, skojarzyły z sobą ściśléj aniżeli z rodzinami i ludźmi innymi:

Udzielności Narodu zródło bezpośrednie, niepodzielne jest w Gromadzie. Zatém Gromada centralizuje w sobie Władzę prawodawczą, sądową i wykonawczą, w tém wszystkiem, co niewychodzi po za obręb Gromady.

Udzielność swoją deleguje Gromada do czynności tyczących się zebranych Gromad, w liczbie mniejszéj czy większéj. Jednak delegując udzielność swą, nigdy takowéj nie może delegować nierozdzielnie tylko deleguje różnym, różne Władze. Mianowicie jednym Władzę prawodawczą (Parlamentom): drugim wykonawczą (Rząd): innym sądową (Sądownictwo). Delegowanie nierozdzielonéj udzielności byłoby zrzeczeniem się bytu. Delegacya któréjkolwiek z tych trzech władz dzieje się albo przez wybór, albo przez milczące przyznanie władzy faktycznéj. W pierwszym razie kassuje się delegacya przez zmianę wyboru, w drugim razie przez faktyczne powstanie.

Pojedyncza rodzina uznawać musi wyżéj woli swojéj, wolę Gromady, do któréj należy, jak długo z Gromady nie wykluczyła siebie.

Pojedyncza Gromada w takimże zastoje stosunku do związku złożonego z wielu Gromad i zwanego Narodem.

Naród w podobnym jest stosunku do sprzymierzeńców swoich.

Przecie żaden związek ządać uległości nie może od członków swoich, jak tylko w tych stosunkach, które są związku przedmiotem, wyniklością, lub podstawą.

Przeto żaden związek żądać nie może od członków swoich niszczenia bytu własnego: ani związek Narodów od Narodu jednego, ani Naród od składających onego Gromad, ani Gromada od składających onę rodzin.

Żaden też związek żądać niemoże od członków swoich posługi większéj, aniżeli tymże zapewnia korzyści. Ani też jako korzyści wypływające ze związku społecznego żadnego uważane być nie mogą zachowania praw naturalnych, których gwałcenie jest zbrodnią — mimo nawet społecznego stanu.

Prawa te są boskiemi przykazaniami wyrażone.

Za niegwałcenie tych w zastósowaniu do pojedyńczych ludzi, rodzin, Gromad, Narodów, ani rodzina, ani Gromada, ani Naród, ani związek Narodów, niemogą żadnych posług od członków swoich wymagać.

Z tąd wypływa: że Gromada żadnych posług wymagać nie może od tych członków swoich, którzy na mocy obowiązków ludzkości, zmuszeni są polegać na jéj opiece;

Że nie mają względem Gromady obowiązków żadnych wszyscy ci, którzy innéj od Gromady opieki nie otrzymują bezpieczeństwa i wolności osobistych;

Słowem, ze niemoże związek społeczny żaden, wymagać posług żadnych od tych członków swoich, którzy prócz poszanowania bytu i wolności, żadnéj od związku społecznego w rodzinie, Gromadzie, Narodzie lub związkn Narodów nie otrzymali korzyści.

A zatém w Gromadzie od wszystkich obowiązków gromadzkich jakiego bądź rodzaju uwolnieni być powinni tak zwani proletaryusze, którzy żadnéj innéj korzyści nie mają ze związku gromadzkiego, jak tylko to, że zarabiają na utrzymanie swoje za pomocą sił, zdolności i czasu, które są przyrodzoną onych własnością, od związku gromadzkiego

niezależącą; tudzież to, że miewają udział w używaniu publicznych zakładów, któreby bez nich istniały, albo które przez obowiązki ludzkie są nakazane, jako szkoły, szpitale, domy ochrony, i t. p.

Wszelkie ograniczenia wolności i niebezpieczenie bytu przez Gromadę, która ani do sił, zdolności i czasu nie ma żadnego prawa, ani bytem zarządzać nie ma żadnego prawa, ani bytem zarządzać niemoże, jest gwałtem przeciwko sprawiedliwości.

Przeto Gromada niemoże wymagać podatków od zarobków będących owocem osobistéj pracy, nie może ograniczyć wolności pracowania i niebezpieczyć bytu przez służbę zbrojną, niemoże wymagać pełnienia obowiązków obywatelskich od tych, którzy od związku obywatelskiego żadnych nieotrzymali korzyści, będąc istotnie tylko — pod opieką praw ludzkich.

Więc w Gromadzie muszą proletaryusze być wolni od wszystkich podatków bezpośrednich, od wszelkiéj służby publicznéj, czy to zbrojnéj czy cywilnéj; słowem, od owych obywatelskich obowiązków, które mylnie zowiemy prawami obywatelskiemi. Bo prawo jest tylko jedno obywatelskie, to jest równe dla każdego, prawo żądania, aby zniesione zostały wszystkie zapory utrudzające wypełnienie obowiązków względem siebie i drugich.

Wszystkie zaś posługi ku dobru rzeczy ogólnéj, są obowiązkami dla tych, którzy z urządzenia rzeczy ogólnéj korzyść mają. Takich zaś obowiązków niemają proletaryusze względem społeczności cywilnéj, nie dającéj onym żadnych korzyści, a z obowiązków ludzkich względem ludzkości, tylko sumieniowi swojemu winni są zdawać sprawę.

Jakkolwiek dziwnym wniosek powyższy wydać się może, jest on przecie loicznym wypadkiem systematu społecznego wskróś przenikłego doktryną własności przedmiotowéj i w którym na własność sił i czasu i prawa pracy, żadnego dotąd niemiało się względu. Wniosku tego przy urządzeniu Gromad z pamięci tracić nie należy.

Nastręcza się wniosek drugi mający związek z urządzeniem Gromad i wypływający z rozbioru zasadniczego.

(d. c. n.)

Wiadomości Polityczne.

Austrya.

Wiedeń 15 Stycznia. — Prywatne listy z Pesztu donoszą, że w bliskości tego miasta przyszło do morderczej bitwy, w skutek której węgierski jenerał Perczel z korpusem swoim zupełnie rozproszonym został; straty wojska cesarskiego mają być także znaczne. Forteca Leopoldstadt (nad Wagą) oblegana przez feldm. Simonicza broni się uporczywie.

Dziś wreszcie ogłoszono długo oczekiwane sprawozdanie o operacyach wojsk cesarskich od czasu zajęcia Raaby, aż do wejścia do Pesztu, które jednak nie zawiéra nic ważnego.

Kromieryż 12 Stycznia. Wczoraj na posiedzeniu Sejmu zebrano i trzeci paragraf projektu komissyj austryackich praw zasadnich w jeden i ten będzie paragrafem pierwszym, gdyż dawniejszy pierwszy odrzucono. Ten nowy pierwszy paragraf, który według wniosku Szuzelki i Gleispacha przyjęto, brzmi zatem jak następuje: „W obliczu prawa wszyscy obywatele są równi; konstytucya i prawo stanowią, pod jakiemi warunkami obywatelstwo austryackie można pozyskać, praw jego używać i utracić (w miejsce wniosku wydziału: Przymiot obywatela austryackiego i praw obywtalskich). Lud jest zborem obywateli. (Zdanie to pierwiastkowo stało na czele). Wszelkie prerogatywy stanu znoszą się, odznak szlachectwa jakiegokolwiek rodzaju rząd ani udzielać ani uznawać nie będzie. (Zamiast wniosku od wydziału: Wszelkie prerogatywy stanu, jakoteż szlachectwa znoszą się). Wszelkie urzędy w kraju każdy obywatel uzdatniony sprawować może. Cudzoziemcy jako tacy (słów: jako tacy, nie ma w projekcie kommissyi), są wyłączeni od wstąpienia w służbę cywilną i od gwardyij narodowej. Tylko zasługa osobista uprawnia do odznaczenia publicznego lub nagrody. Żadna odznaka nie przechodzi na potomków.“ Przy rozprawach nad trzecim paragrafem uczynił uwagę minister wojny, — że potrzeba, aby cudzoziemcy do marynarki wstępować mogli, i że w ogóle postanowienia względem praw zasadniczych tyczących się wojskowości ograniczeniom uledz muszą. Za utrzymaniém tytułów szlacheckich, mówił Neuwal, Borosch przeciw udzielaniu nowych dyplomów szlachectwa, co w Galicyi prawie już nastąpiło.

Podług ostatnich wiadomości z Kromieryża. nie bardzo tam wesoło nastrojone umysły. Ministerstwo i sejm, mimo usiłowań wzajemnego pojednania, w zupełnem prawie rozbracie; salony ministerskie puste, i zdaje się jak gdyby nieporozumienie musiało się zakończyć jedną z dwóch ostateczności, rozwiązaniem sejmu, lub ustąpieniem ministerstwa. Widoczna szczególnie niechęć między Bachem i Stadionem z jednej, a partyą czeską z drugiej strony. Ludzie dobrze z tutejszemi stosunkami obznajomieni, wątpią, żeby prawa zasadnicze uchwalone przez izbę uzyskały potwierdzenie korony. Na posiedzeniu z d. 11 t. m. mowa deputowanego Sidona była najświetniejszym wypadkiem. Odezwał się za zniesieniem szlachty wśród powszechnych oklasków; w tym samym duchu ze stanowiska polskiego odezwał się także Machalski.

Z Zary otrzymane doniesienia zawierają rozporządzenia Sułtańskie nakazujące na przyszłość przyjmować i Chrześcian w szeregi wojskowe, a zachowywać także dla nich postęp w rangach według zasługi.

Lwów 17 Stycznia. Dla ulgi osobom potrzebującym w służbie karabinu lub pałasza, generał komenderujący w Galicyi Baron Hammerstein zezwolić postanowił, ażeby łagodząc nakazane proklamacyą z 10 b. m. powszechne złożenie broni urzęda cyrkularne i miejscowe komendy wojskowe na prośbę, im odpowiednią broń wydawały. Pozwolenie to przenosić zezwolił i na te osoby, za któremi szczególniej uwzględniające powody przemawiają. W obu przypadkach wydawać będą urzęda cyrkularne i miejscowe komendy wojskowe paszporta na to umyślnie, mając przytem polecenie, ażeby przy wydawaniu tej broni chroniono się wszelkiej zamiany, uszkodzenia lub zarzucenia sztuk pojedyńczych.

Czechy.

Praga 7 Stycznia. Uciążliwa służba wojskowa nie zgadzając się z powołaniem uczącéj się młodzieży; prezydyum krajowe z polecenia ministeryum rozwiązało gwardyę akademicką aż do wyjścia nowego rozporządzenia względem służby zbrojnéj w posługach obywatelskich.

Anglia.

Londyn 10 Stycznia. W Folkestonie czynią obecnie doświadczenia z drutem telegraficznym pod wodą aż na drugą stronę kanału sięgającym. Koszt próby ponosi towarzystwo południowo-wschodniéj kolei żelaznéj.

Z okoliczności odkrycia niezmiernych kopalń złota w Kalifornii, dziennik *Czasy* czyni uwagę, że Ameryka mogłaby doznać tegoż losu co Hiszpania, która zubożała przy swoich kopalniach srebra w Mexyku, przez zaniedbanie rolnictwa i rękodzieł. W ogóle zaś kopalnie Kaliforni ożywiają handel i przemysł przez zwabienie znacznéj liczby osadników do krainy pustéj i niezamieszkałéj.

Dla osadników zmierzających do Kalifornii ogłoszono, że z Anglii co miesiąc odchodzą parostaki do Chagres, z kąd wiedzie droga przez miedzymorze Darien do Panamy. Rząd Stanów Zjednocz, zaprowadził regularną żeglugę między Panamą a portem San Francisco, trwać mogąą dni 60. Z Stanów Zjedn; czworakie są drogi do Kaliformii: 1) z nowego Orleanu do Panamy i daléj. 2) Droga zwykła osadników, udających się do Oregon przez St. Luis w Missuri, wąwóz gór Skalistych. (Roeyk Monntains), równinę Słoną (Salt Plain) i rzekę Colorado. Podróż taka zwykle odbywa się przez karawanę 40 do 50 wozów w przeciągu 4ch miesiecy. 3) Z Luizjany do Mexyku, a następnie przez Texas; droga ta jest bardzo niebezpieczna. 4) Wzdłuż całego wybrzeża Ameryki w około przylądka Horn przez oba oceany; droga ta na 16,000 mil ang. długa, trwa 5 miesięcy.

W fabrykach angielskich, objawił się ruch nadzwyczajny, gdyż mnóstwo towarów w nadziei dobrego odbytu, wysyła się do Kalifornii.

Ministerswo na przyszłem posiedzeniu parlamentu przedstawi wniosek, obowiązujący dyrekcye kolei żelaznych do przesyłania pociągów w te dnie, w które nieodchodzą, a to na żądanie interesowanych.

D. 10 b. m. odbyła się w ministerstwie spraw zagr. 3-godzinna narada ministerjalna.

Na początku teraźniejszego roku, marynarka miała w służbie czynnéj 224 statków, między niemi parostatki razem o sile 19,635 koni.

W bliskości Ackergil złowiono butelkę, w któréj znajdowała się notatka Kapitana Wilhelma Maries, z statku Junona z Swinemünde; tenże statek rozbił się 16go Grudnia 1848.

Francya.

Paryż 14 Stycznia. Odwiedziny p. Marrasta u L. Napoleona, co do celu swego nieprzebitą tajemnicą dotąd były pokryte. Dziś mówią, że Marrast miał radzić prezydentowi rzeczypospolitéj, żeby powołać do gabinetu tych ministrów, prócz Cavaignaka, którzy na dniu 20 Grudnia wystąpili. Na to L. Napoleon, dziękując, miał powiedzieć, iż mężowie, którzy dziś u steru rządu stoją, wskazani mu byli przez opinią panującą w czasie wyboru jego na prezydenta rzpltéj; że ich usunąć niemoże, póki zaufania narodu nie stracą. Prosił następnie prezydenta sejmu, czyby nie zechciał towarzyszyć mu w przejazdce, ale za to Marrast jak najuprzejmiéj miał podziękować. Broszura Guizota takie tu zrobiła wrażenie, iż w przeciągu dwóch dni już pierwsze jéj wydanie się rozeszło. Niemniéj zajmuje tu także umysły przybycie p. Dufour ze Szwajcaryi. Powiadają, iż przyjazd jego ma związek z pewnymi widokami wojny, któréj się Szwajcarzy z początkiem przyszłéj wiosny obawiają. Sądzą bowiem, że Austrya, dokonawszy zwycięztwa swego nad Węgrami, niezawodnie całe siły swoje obróci przeciw Włochom. W takim zaś razie niebędzie chciała pominąć sposobności wpłynięcia stanowczo na rządy w Szwajcaryi; zapewne będzie wymagała tego, aby stara arystokracya berneńska wraz ze związkiem osobnym opanowała jak dawniéj ster rządu, a tym sposobem aby upadł teraźniejszy rząd radykalistów. Mówią także, iżby Niemcy w tém jéj dopomagały, ile że król pruski miał podać do rządu Szwajcarskiego notę, mocno popartą przez Rossyą, w któréj ponawia stanowczo pretensye swoje do Neuchatelu.

W tak krytyczném położeniu, Szwajcarya widząc się narażoną na podwójny najazd, miała wysłać p. Dufour, ścisłego przyjaciela L. Napoleona, do rządu francuzkiego, aby wymiarkował, czy Rzeczpospolita Szwajcarska w tak niebezpiecznym przypadku, mogłaby liczyć na jakąś pomoc Rzpltéj francuzkiéj.

Hiszpania.

Jenerał Concha w skutek nieporozumienia zaszłego, ma być z Katalonii odwołany.

Rząd wysłał kilka batalionów na granicę w okolicy Very, aby zapobiedz wtargnięciu Karlistów do Nawarry.

Rząd hiszpański notą z dnia 21 z. m. do różnych dworów, zaprosił ich pełnomocników do Hiszpanii, celem obradzenia środków do przywrócenia porządku w Rzymie.

Adres z odpowiedzią na mowę tronową, został przyjęty przez Kortezów 6go b. m.; ministerstwo miało większość głosów 147 przeciw 40.

Holandja.

Izby prawodawcze zwołane są na 13 Lutego.

Niemcy.

Frankfurt 7 Stycznia. Odpowiedź ministeryum rzeszy na notę austryackiego ministeryum brzmiała w istocie odmiennie od tego, co korespondent frankfurtski zapowiadał. Ale wzięta pod obradę w wydziale osobnym doznała wczoraj wieczór niejakiéj zmiany po długich i żwawych rozprawach 10 głosami przeciw 5. Uchwała ta wydziału brzmi:

„Zważywszy, że konstytucyą dla rzeszy niemieckiéj samo tylko narodowe zgromadzenie stanowi, i że przeto ugoda z pojedyńczemi rządami Niemiec miejsca niema; zważywszy, że wytknięcie okręgu rzeszy jest dziełem konstytucyi; zważywszy że narodowe zgromadzenie powołane przez niemiecki naród do nadania konstytucyi spólnéj dla wszystkich krajów należących przedtém do niemieckiego związku, nie myśli w żaden sposób zezwolić na wyłączenie z niemieckiego związkowego państwa należących przedtém do tego związku prowincyi austryackich, następnie zważając, właściwe stosunki, jakie z istnącego związku niemieckich i nie niemieckich krajów w Austryi wypływają; zważając nakoniec, że skład konstytucyi rzeszy niemieckiéj nie wyłącza ścisłego tak politycznego jak komercyalnego stosunku nienależących przedtém do niemieckiego związku krajów austryackich z niemieckiem państwem związkowem, lecz owszem ten stosunek jest widocznym obu stron interesem, postanawia narodowe zgromadzenie względem programu i późniejszego oświadczenia ministeryum: 1) uznać w całéj mierze, wyrzeczone w ministeryalném oświadczeniu z dnia 5 b. m. usunięcie zasady godzenia z konstytucyą rzeszy niemieckiéj; 2) polecić władzy centralnéj by względem stosunku nienależących przedtém do niemieckiego związku austryackich krajów w dogodnym czasie i przyzwoity sposób w układy weszła.

Różnica jaka między tą uchwałą wydziału, a ministeryalném oświadczeniem z 5 b. m. w odpowiedzi na notę austryacką zachodzi jest w tém: Ministeryum doprasza się pełnomocnictwa wchodzić w układy z całem państwem austryackiem, a wydział uchwala pełnomocnictwo: układania się tylko względem *nie-niemieckich* krajów austryackich. Zatém ministeryum Rzeszy uważa Austryę za państwo obce sprawie Rzeszy niemieckiéj, wydział zaś jest zdania odmiennego.

Prussy.

Berlin 17 Stycznia. W ministerstwie sprawiedliwości krzątają się teraz gorliwie, aby nową organizacyą sądów, stósownie do ustawy, jeszcze przed 1 Kwietnia wprowadzić w wykonanie. Stary kammergericht znosi ta organizacya, a funkcye jego jako trybunału pierwszéj instancyi przejdą w części na sąd miejski i kryminalny berliński, w części na sądy powiatowe marchii brandenburskiéj; zaś znaczenie jego jako trybunału drugiéj instancyi przejmie nowo tworzący się sąd apellacyjny dla marchii brandenburskiéj. Mówią przecież że starożytnością szanowny tytuł kammergericht będzie także nazwą tego nowego apellacyjnego sądu, tem bardziéj że z nim połączoną będzie także tak zwana tajna rada sądowa (Geheimer Justitz-Rath) t. j. trybunał zajmujący się interesami prywatnemi familii królewskiéj. Pewna część radzców Kammergerichtu będzie zapewne musiała się przenieść do berlińskiego sądu miejskiego i sądów kryminalnych. I w podrzędnych urzędach sądowych zajdą niechybnie znaczne zmiany, mianowicie notaryalna praktyka sekretarzy kammerichtu ustanie, a ustanowieni będą osobni notaryusze dla Berlina.

Donoszą z Kolonii: Ze wszystkich stron odbieramy dziś oświadczenia niemieckich rządów, niemieckich izb i związków, w których konieczna potrzeba potężnéj a jednéj centralnéj władzy została uznaną, i które mniéj lub więcéj wyraźnie za tém się oświadczają, że jedynie tylko król pruski może nosić koronę cesarstwa niemieckiego w sposób zgodny z dobrem całéj ojczyzny. Widzimy więc, że lud niemiecki w swych szczegółowych reprezentacyach, że nawet wielu książąt niemieckich mniéj są napełnieni dążnościami partykularyzmu i silniéj działają na jedność i potęgę ojczyzny, aniżeliśmy to niestety widzieli u wielu członków naszego zgromadzenia narodowego. Dzisiaj podajemy następne tego rodzaju oświadczenia: — 1) od wszystkich książąt Turyngskich 2) od rządu W. Księcia Hesyi; 3) od rządu Oldenburgskiego, 4) od izby Bdrugiéj adeńskiéj, 5) od związku niemieckiego w Dreznie. Cieszymy się, że nawet w południowych Niemczech antypatye przeciw Prusom od dnia do dnia coraz więcéj nikną, — po uznaniu, co jest naglącą potrzebą do silnych zasad jednego i potężnego państwa związkowego. Oględając się na dziennikarstwo we wszystkich znaczniejszych organach znajdzie każdy, że i tam mniéj jest wątpliwości i mniéj niepewności we względzie konieczności jednego naczelnika, w osobie króla pruskiego, jak w samém niemieckiém zgromadzeniu narodowém.

Dzienniki nie chętne sprawie rządu, lub uwiedzione pozorem nie mając głosu do którego by się w sądzeniu o wypadkach odwołać mogły, rozniesły wieść jakoby rząd z namysłu teraz prześladował członków byłego sejmu, mianowicie za ich uchwałę niepłacenia podatku. Minister sprawiedliwości więc wydał pod datą dzisiejszą okólnik wyświecający rzetelne położenie rzeczy, okazując złośliwość lub mylność insynuacyi nienawistnych. Wiadome jest stanowisko sądów pruskich: sędzia pruski jest niezawisły i w swojem urzędowaniu niepodległy, słucha jedynie prawa i nie ulega żadnéj instrukcyi osobnéj, a na mocy konstytucyi według art. 47, sam król nawet prawa niema wstrzymać toku bieżącego sądów. Prokuratorowie sami według sumienia i prawa sprawę powodują. A luboć w rzeczy samej rozpoczęcie sprawy może być z natchnienia ministra wniesione, „zapewnić jednak mogę dodaje minister, jak najuroczyściéj, że podobnego rozporządzenia niedawano przeciw żadnemu z deputowanych rozwiązanego sejmu. Oświadczenie to podpisał minister sprawiedliwości Rintelen.

Wrocław 8 Stycznia. Gwardya w Bernstadt dekretem królewskim z 24 Grudnia rozwiązana została, za karę dowiedzionéj chęci służenia sprawie przeciwnéj porządkowi publicznemu i na przekor władz rządowych. Dekret królewski mówi:

„Gwardya Bernstadzka zabrawszy się 17 listopada ruszyła na Oels do Wrocławia, w chęci niesienia Wrocławianom pomocy, na wieść że zostają w zatargach z Władzami. Wróciła w prawdzie z Oels do domu, dowiedziawszy się tam z pewnością że w Wrocławiu zaburzenia nie było, ale postępkiem swoim dowiodła jak mało pojmuje powołanie swoje, a ustawy według któréj jest zawiązaną, nie ceni ani dochowuje; dla tego zostaje rozwiązaną, a władze miejscowe otrzymują polecenie wykonania tego dekretu.“

Szlązka gazeta dodaje: Królewska broń już całkiem zwrócona.

Portugalia.

Lizbona 2 Stycznia. W ręce rządu wpadły papiery o republikańskiem powstaniu, które miało wybuchnąć ku końcu miesiąca grudnia, i podpisane są przez Das Antas, José, Estewao, Sampayo, Galomba, i innych.

Projekt do ustawy Banku prywatnego,

w W. Ks. Poznańskiém.

§. 1. Bank prywatny w Poznaniu istnieć będzie pod firmą: *Bank Wielkiego Księstwa Poznańskiego.* Celem jego ułatwiać obieg pieniędzy ku wzniesieniu bogactwa krajowego. Do obrębu czynności jego należy całe W. Księstwo Poznańskie.

§. 2. Kapitał zakładowy zebrany zostanie na akcye i wynosić będzie 500,000 Tal.

Każda akcya wystawiona będzie na Tal. 500, nie jest podzielną i będzie tylko na imię właściciela wystawiona. — Przeniesiona być może na innego za prostém oświadczeniem i wpisem w księgi bankowe.

§. 3. Trwanie Banku ogranicza się na *lat dziesięć* od dnia rozpoczęcia czynności. — Gdyby w ciągu tych lat Ustawa Bankowa z dnia 5 Października 1846 r. (Zbiór Praw str. 435.) zniesioną być miała, to w sześć miesięcy po ogłoszeniu postanowienia tego, kończy się koncessya Bankowi udzielona. Akcyonaryusze zrzekają się wszelkiéj pretensyi do Rządu o wynagrodzenie za to.

§. 4. Bankowi służy prawo założenia Ajentur, gdzie takowe w obrębie W. Księstwa Poznańskiego za potrzebne uzna. — Czas założenia tychże zostawia się Dyrekcyi Banku.

§. 5. Każdy akcyonaryusz składa podpisaną summę następującym sposobem. Przynajmniéj ⅓ część w gotowiźnie, przynajmniéj ⅓ część w dyskontowanych pewnych wekslach; resztę podług ówczasowego kursu w papiérach publicznych krajowych na okaziciela wystawionych i prowizyą przynoszących, lub też w papiérach przez towarzystwa i korporacye przemysłowe pod zaręczeniem Rządu wydanych.

§. 6. Każdy Akcyonaryusz składa przy podpisie zadatkowym sposobem 10% gotowizną w miejsce przez Komitet wskazane. — 40% w chwili potwierdzenia przez Rząd Statutów, i odbiéra na to kwit tymczasowy. — Resztę wypłaca w ciągu następnych *dziewięciu* miesięcy.

Kto w chwili potwierdzenia Statutów niezapłaci piérwszéj raty, traci zadatkowe 10%, które Bank na fundusz zapasowy przeznacza; kto drugiéj raty w przeznaczonym czasie nie złoży, traci prawo należenia do spółki, a Bank na giełdzie przedaje Akcyą na koszt i ryzyko jego.

§. 7. Pojedynczy Akcyonaryusze nie mogą przed upływem koncessyi żądać zwrotu kapitałów swych na akcye złożonych.

§. 8. Akcyonaryusze odpowiadają za operacye Banku tylko do wysokości posiadanych akcyi.

§. 9. Bank rozpocznie czynności swe, skoro połowa kapitału zakładowego sposobem w §. 5 i 6 przepisanym złożoną zostanie.

§. 10. Bank ma przywiléj wydawania Banknotów miejsce gotowizny zastępujących. Wydawać takowe ma prawo aż do wysokości całego kapitału zakładowego.

§. 11. Banknoty wolne są od opłaty stęplowéj. — Forma, treść i sposób wyrabiania zależy od potwierdzenia i podlega nadzorowi Rządu.

§. 12. Wydawane będą na 10, 20, 50, 100 i 200 Tal. w następującym stosunku:

5000	po	10 Tal.
2500	po	20 »
3000	po	50 »
1500	po	100 »
500	po	200 »

§. 13. Banknoty niepodlegają ani windikacyi ani umorzeniu, i nie mają przymusowego obiegu.

§. 14. Summa w obiegu będących banknotów nie będzie nigdy przewyższać summy kapitału zakładowego. — Gdyby przy zamknięciu rocznych rachunków okazał się ubytek w kapitale zakładowym, ilość banknotów naówczas o tyle zmniejszyć należy.

§. 15. Jedna trzecia przynajmniéj część w obiegu będących banknotów znajdować się będzie w zasobach Banku w gotowiźnie, jedna trzecia część w wekslach discontowanych. — Oprócz tego wszystkie na kapitał zakładowy złożone papiéry publiczne tak rządowe, jak miejscowe i inne, wszystkie przez Bank na zastawy wypożyczone summy, — wszystkie słowem aktywa Banku służą na pokrycie w obiegu będących banknotów.

§. 16. Na przypadek potrzeby wyciągnienia z obiegu banknotów wywołanie ich nastąpi nie drogą sądową, lecz ze strony Banku. Ogłoszenie trzykrotnie nastąpić musi przez Gazetę Polską i Gazetę Poznańską Niemiecką, obie w Poznaniu wychodzące, i Staats-Anzeiger z Berlina. Gdyby w ciągu trwania Banku którakolwiek z Gazet tych wychodzić przestała, Bank ogłosi w dziennikach, jaką na jéj miejsce za organ swój obiéra. — Termin prekluzyjny ustanawia się na miesięcy 6 od daty piérwszego ogłoszenia.

§. 17. Fałszerze banknotów podlegają tym samym karom, co fałszerze pieniędzy.

§. 18. Co rok od wykazującéj się po zamknięciu rachunków czystéj Dywidendy odciągnie się, jeżeli takowa więcéj niż 6% wynosi, połowa przewyżki na fundusz zapasowy, za który natychmiast papiery publiczne prowizyą przynoszące się zakupią. Prowizya od tychże za każdą razą skapitalizowana, dołączać się będzie do summy funduszu zapasowego. Fundusz ten, wyłącznie na pokrycie strat Banku przeznaczony, powiększać się będzie, dopóki ⅒ części summy kapitału zakładowego nie osiągnie. — Odtąd już całkowita dywidenda łącznie z prowizyą od funduszu zapasowego akcyonaryuszom wypłacać się będzie. Jeżeliby na pokrycie wynikłych strat Banku, część funduszu zapasowego użytą być miała, naówczas od następnych dywidend znowu połowa przewyżki nad 6%, ilekroć takowa się okaże, dopóty odciągać się będzie, dopóki fundusz zapasowy przepisanéj wysokości napowrót nie osiągnie.

§. 19. Reszta Dywidendy wypłacać się będzie akcyonaryuszom za okazaniem akcyi w Poznaniu, w ajenturach Banku, i tych miastach za granicą, które Dyrekcya za stósowne uzna. Bank opatrzy stęplem umyślnie na to przygotowanym akcyą, od któréj Dywidendę zapłaci.

§. 20. Ktoby w przeciągu czterech lat dywidendy nie odebrał, traci prawo do niéj, a Bank przeznacza ją na fundusz zapasowy. W chwili rozwiązania się spółki, fundusz zapasowy Akcyonaryuszom sposobem Dywidendy wypłacony zostanie.

§. 21. Bankowi służą wszelkie atrybucye kupieckie; — wolnym jest nadto od odpłaty procederowego.

W sprawach processowych Bank zastąpionym będzie w każdym względzie przez Dyrektora lub jego zastępcę. Obudwom służy prawo podstawić na miejsce swe Syndyka Banku albo Rzecznika. Przysięgi sądowe wykonywane będą przez Dyrektora Banku lub jego zastępcę. *(d. c. n.)*

Ostatnie Wiadomości.

Paryż. Więc prezydentem republiki ma być *Odillon Barrou.*

Praga. Wielki Książę Konstantyn (syn Ces. Mikołaja), w czasie pobytu swego w Pradze, tak się miał wyrazić: „Dopóki Rossya jednego tylko na rozkazy swoje mieć będzie żołnierza, nie dopuści by Austrya upaśdź miała."

Pomiędzy Szegedynem a Debreczynem, miała zajśdź krwawa bitwa, w któréj wojsko austryackie wielkie poniosło straty, ale Madziarów zwyciężyło.